

Les Adolescents troglodytes / Troglodyti (2007)

Emmanuelle Pagano

*(nar. v roce 1969 v Aveyronu, žije v Ardèche) vystudovala teorii umění a na univerzitě vedla výzkum věnovaný estetice ve filmu a multimédiích. Je autorkou novely *Pour être chez moi* (Radši bych zůstala doma, 2002) a románů *Pas devant les gens* (Ne přede všemi, 2004), *Le Tiroir à cheveux* (Lokny v šuplíku, 2006) a *Les Mains gamines* (Ruce uličnic, 2008).*

Synopse:

Adèle, vypravěčka a hlavní protagonistka, se narodila s mužským tělem, ale následně podstoupila operaci, aby se stala ženou. Příběh vypráví jak se Adèle vrací do svého rodného kraje a získává práci řidičky školního autobusu. V úryvku se objevují dvě jezera. Pod tím umělým je pohřbeno hospodářství, v němž se Adèle narodila a strávila své dětství společně s rodiči a bratrem Axelem. Druhé jezero je přírodní, vulkanické a je místem, kam Adèle často chodí, aby byla sama. Právě u tohoto jezera začíná náš úryvek.

Z francouzského originálu *Les Adolescents troglodytes* (Editions P.O.L., Paris 2007) přeložila Barbora Chavel.

Blížko jezera je násep, kde mohu zaparkovat. Na jeho kraji jabloň. Kola najíždějí na shnilá jablka na zemi a ta se na ně lepí rozmačkaná a měkká. Vystoupím, dvě právě zralá seberu. Den začíná, není skoro vidět. Za chvíli již budu muset jít, ale mám ještě čas sejít dolů. Z prostoru mého parkoviště není vidět vodu, ale jezero ano. Je dobře vidět, že mezi stromy je prohlubeň, že uprostřed je prázdné. Brzy po ránu je prázdné plné mlh. Je to díra jezera, jezero, moje pauza, mé moře, můj čas.

Často dělám takovou pauzu mezi svými cestami, před nimi, po nich.

I když to jablka nevědí, ještě není doopravdy podzim, je teprve začátek září, den je ještě ranní, ale začátek školního roku způsobil, že listy opadávají, to může vidět každý, a mé boty jsou celé zmáčené úsvitem na tomhle parkovišti nad lesem obklopujícím jezero.

Už brzy se budou dny zkracovat a já uvidím své velké děti pouze za tmy.

Blížím se ke stromům dole, k té dolině mlh nebo nicoty. Jdu po cestě, kusu čáry, kterou jsem sama vyšlapala trpělivě či ve spěchu, nervózní, s chutí projít co nejdříve větrovím a jemným deštěm. Cesta neznatelně klesá, větvičky šlehají. Je tu chladně vlhko a je tu cítit voda, někdy jsou v dálce slyšet bobří jako kdysi u řeky, když jsem byl malý. Mé kroky, má paměť šustí.

Na konci cesty je smuteční bříza, dlouhá, stará, zkřivená a pod ní mé přístřeší. Oválné, úzké, pohodlné. Sedám si, jezero, celé černé nebo šedivé, z něhož mezi kořeny břízy prosakuje chlad, je hlučné – navzdory klidu ve mně, navzdory našim samotám.

Jezero není nikdy klidné, je to hluchý a slepý kráter, šedivá díra s tisíciletým vlnobitím. Čím méně toho vidí, tím méně je toho vidět. O to víc hrobově rámusí.

Jezero statku na dně je o tolik klidnější.

Na zemi u mé břízy jezero neustále zvučí. Ten zvuk na mne často dolehne, ještě než dorazím. Vede mne v nerozednění. Hluboký a plný zvuk, jako kdyby sopka nebyla skutečně vyhaslá. Když jsem byl malý kluk, často jsem si hrál na to, že jsem umřel, chtěl jsem, aby mě oplakávali. Sám jsem se oplakával, často u stromu, pod ním a nad ním, jako dnes v mé smuteční bříze, schovaná pod tenkými větvičkami.

Jím jedno jablko, sedím ve svém samičím stromě, s boky plnými vody. To sice říkám, ale nikdy jsem se nepodívala. Nikdy jsem nevzala březový květ do prstů, abych ho otevřela a věděla.

A určitě nejsem jediná, to bych ráda věděla, kdo se stará o pohlaví stromů. Jestli se nepletu, bříza není stejná jako vrba, má dvě pohlaví, samičí květy jsou nahoře – na vyšších větvích. Zvednu oči, ale nic nevidím. Není pro to ani vhodná doba, ani roční období. Nevidím nic než déšť omšelých větvíček, nevidím než bílou skoro modrou, bledou špinavou modrou ponořenou do svého rašeliniště. Bříza je ještě smutečnější, zkřivenější a plouživější než vrba. Rozhrnuji větvíčky, jež mi brání uvidět bahno u mých nohou. Z boku k nám přichází těžký pohyb a náhle jsou tu hluboké vlny. Jezero pohlcuje všechno světlo, nic neodráží, ani pohled, ani tvář, ani den nebo mrak. Hodím ohryzek a nevidím, ani nedokážu uhádnout, kam padá. Má bříza je modrá jako všechny stromy kolem jezera. Oranžová barva tu skoro není, ani na podzim, protože tu rostou hlavně jehličnany, není tu ani zelená v létě kvůli prázdné černošedé sopce naplněné vodou. Žádný jas, anebo jen málo v zimě. Tady je můj tmavě modrý prostor. Stromy tu nežijí ročními obdobími, jsou svázány s časem a deštěm silou zvyku. Má bříza, stejně jako všechno kolem, je modrá, posetá modřinami. Bez listů je tmavomodrá jako jedle. Bez věku je jako voda, jako slzy. Bříza se trochu nadzvedává se svými hladkými a jemnými listy a halí se do zámořských pěn. Jezero však zůstává samo v sobě a má bříza se na stejném místě umývá ve vodě, ve vzduchu jezera a já sedím pod ní. Stísněná. Má pauza.

Zastavuji se tu, protože potřebuji jezero a stín, abych si zavzpomínala, abych si poplakala jako stařena. Paměť je třeba vymývat a naplňovat každý den.

Schovával jsem se, vyhledával jsem taková zákoutí jako malý kluk, abych si urovnal své pocity, a matka na mě volala docela blízko a přitom mě neviděla, její hlas sílil a pak se vzdálil, přiblížil, znovu vzdálil a skončil dostatečně daleko, abych mohl konečně začít přemýšlet.

Když před lety, v lesích, za hlasem matky, jsem u své skrýše uslyšel zvonec. Hned mě napadlo, co tu ta kráva dělá, tak daleko od luk? Chvilí jsem hledal v křoví, ale hledal jsem moc vysoko. Najednou jsem ji viděl – položenou celou svou drtivou vahou, rozvalenou ve vlhkém a křehkém listí. A pohled na nohy telete, které trčely z toho obrovského těla svaleného na zemi prosáklé vodou, mne bolel. I když z nás dvou trpěla víc kráva. Nebyla to žádná z našich krav, ani od ostatních, žádná z těch, co jsem znal, a znal jsem jich hodně, desítky. Byla bílá, špinavá a zadýchaná, hřmotná. Chtěla se kvůli mně zvednout, ale dokázal jsem ji uklidnit, když jsem položil ruku vedle její bolesti. Přitlačit tak akorát. Natažené nohy telete vyčuhovaly ven. Kůže roztržené placenty visela prázdná. Bylo příliš pozdě, ale tahal jsem ze všech sil, navzdory matčinu hlasu, který tu stále byl. Vší silou osmiletého či devítiletého dítěte jsem jí pomáhal zbavit se jejího mrtvého telete. Bylo ohromné, těžké, příliš velké, solidní, bylo to tele

z přehlídky. Paže mi klouzaly v krvi, bahně a v rozmočeném suchém listí. Nepodařilo se mi ho vytáhnout. Chtěl jsem se rozběhnout pro pomoc, ale nebyl jsem si jist, jestli jsem dobře udělal. Nikomu jsem nic neřekl. Znovu jsem uslyšel matčin hlas volat mé jméno a měl jsem strach, že dostanu vynadáno. Vrátil jsem se pomalu ke statku a snažil se zmírnit pohnutí, ze kterého mne všude mrazilo. Mohl jsem vzít telicí páku, ale neuměl jsem s ní zacházet a přenášet něco tak velkého – většího než já – nebylo možné. Přemýšlel jsem a loudal se.

Matka vypadala nazlobeně kvůli ušpiněnému oblečení z lesa. Klekla si a řekla mi, nevynadám ti, jsem ráda, že si hraješ v lese, ale dávej, prosím tě, pozor, v tomhle počasí to prádlo nestihnu usušit.

Počasí, to pro mou matku bylo mžení, mlha, stálé mokro statku na dně. Déšť, mlha a sníh, nebo dokonce déšť, mlha a sníh smíchané větrem, mlha sněhové bouře. Počasí pro ni ale také znamenalo praní, uklízení, a to všechno dohromady. Opakovala nám, vy nevíte, kolik času to zabere, a už je čas dojení, Axeli, otec potřebuje pomoci ve stáji, a ty mi pojd' pomoci s košíkem, prosím tě.

Vzal jsem ucho košíku, matka druhé, a stoupali jsme na půdu.

Nikdo nikdy nemluvil o krávě, která se přišla otelit a umřít a shnit do našich lesů. Vím, jak rychle jsou velká mrtvá zvířata cítit, ale nikdo nic neřekl. Ani já.

Možná jsem si to vysnil, abych si našel omluvu, důvod svého ušpinění, svých pocitů, důvod pro mě samotného.

Ráda bych věděla, zda přehrada, když pokrývala mé dětství, vynesla tato těla nebo co z nich zbývalo. Mně z toho zbývá vzpomínka na tu námahu krve a bahna, na suché listí, kterým jsem se pak utíral a do kterého jsem smrkal a brečel.

Když jsem byl malý, často jsem brečel a nevěděl jsem proč.

Zrovna tak jsem se rozbřečela, silně, po operaci; můj první pocit po probuzení byla bolest tak velká, že přetékala z mé živé a zcela nové vaginy až do břicha mé matky. Byla jsem zpitomělá, pod vlivem morfia a převracela jsem vzpomínky na všechny strany. Nesla jsem na rukou

těžké tělo mrtvého telete. Otevřela jsem oči. A byl to plod tak lehký a drobný v malých rukách malého vystrašeného chlapce, vystrašeného tím miniaturním miminkem, nedokončeným, a tou vši vystříklou krví a ozvěnou kaluží, které ještě měly vystříknout, křikem mého otce, který mi říkal, zahod' to, a ze všech sil tlačil na břicho mé matky a snažil se hloupě zastavit krvácení. Ona už to vzdala, vyprázdněná. Bydleli jsme příliš daleko od nemocnice a matka řekla bratrovi, který se snažil přivolat záchranku, nech toho, já vím, jak se to dělá, vždyť víš, není to poprvé, stejně je to hrozné trápení.

Pod vlivem morfia a bolesti, kterou tak špatně tišilo, jsem viděla ta dvě těla, široké tele a můj malý bratr, můj malý fialový plod, jak plavou živí ve vodách jezera. Příliš masivní tele šlo ke dnu. Maličký, můj bratříček, má sestřička, jako by kolébán podvodními pohyby, stoupal vzhůru. V deliriu jsem vztáhla ruku a dotkla se plující ruky, malé a zmodralé nohy, jež vyplavala na povrch, ramene lehkého a dutého jako plovoucí dřevo.

Nikdy nebudu mít děti, to mi opakoval můj bratr, jestli to uděláš, nikdy nebudeš mít děti. Právě jsem to udělala a tím hůř, tím líp, jestli nikdy nebudu mít děti. Modré barvy vod a stromů nejsou stejné, ale ve stínu jezera je nelze rozlišit.

Program Kultura

Seriál je připravován Českou kanceláří programu EU Culture ve spolupráci s Institutem umění – Divadelním ústavem a Zastoupením Evropské komise v ČR. O Ceně Evropské unie za literaturu se dozvíte více na www.euprizeliterature.eu, další úryvky laureátů jsou ke stažení na www.programculture.cz/cs/eulp.